

Για τη Νεοελληνική Γλώσσα

Για το δεύτερο θέμα διευκρινίζονται τα εξής:

α. Με τα ερωτήματα που περιέχονται στο δεύτερο θέμα οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να εντοπίσουν, να συσχετίσουν, να ερμηνεύσουν ή και να αξιολογήσουν κειμενικούς δείκτες, στοιχεία του κειμένου (περιεχόμενο-νόημα, δομή και ύφος/γλώσσα), στη μεταξύ τους συνάφεια και στη σχέση τους με το περικείμενο (εισαγωγικό σημείωμα του κειμένου, τίτλο, συγγραφέα, χρόνο έκδοσης κ.λπ.), την επικοινωνιακή περίσταση και το συγκείμενο του/της συγγραφέα και του/της αναγνώστη/τριας. (βλ. Διδακτικά εργαλεία σελ.20-24).

β. Δε δίνονται ερωτήματα που στηρίζονται σε μεταγλωσσικούς όρους ή ζητούν την αναπαραγωγή τους (π.χ. τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, χαρακτηρισμούς συλλογισμών ως προς τη μορφή ή τη συλλογιστική πορεία, χαρακτηριστικά κειμενικού είδους, τροπικότητα κ.ά).

γ. Το γλωσσάρι όρων δεν είναι αντικείμενο εξέτασης αλλά αξιοποιείται διδακτικά.

- Το γλωσσάρι όρων περιέχει βασικές λεξικογραμματικές γνώσεις, τις οποίες οι μαθητές και οι μαθήτριες ήδη γνωρίζουν από προηγούμενες τάξεις και τις αξιοποιούν με σκοπό αφενός να διαβάζουν (κατανοούν, ερμηνεύουν, κρίνουν) και αφετέρου να παράγουν αποτελεσματικά κείμενα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χρήσιμο είναι να εξοικειωθούν με τις γνώσεις που περιέχονται στο γλωσσάρι, να τις χρησιμοποιούν λειτουργικά ως εργαλεία ανάλυσης των κειμένων, προκειμένου να αντιλαμβάνονται τον ρόλο που έχουν στη διαμόρφωση του νοήματος.

Για παράδειγμα στην ερώτηση: «Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι ο συγγραφέας επιχειρεί να πείσει ή να επηρεάσει τους αναγνώστες του;», δεν απαιτείται οι μαθητές και οι μαθήτριες να κάνουν λόγο για τρόπους και για μέσα πειθούς (ανακαλώντας τυπικά τη σχετική ορολογία), αλλά να αποδείξουν πώς ο συγγραφέας χρησιμοποιεί επιχειρήματα, στατιστικές, μελέτες, παραδείγματα, απόψεις ειδικών, περιγραφή και αφήγηση γεγονότων ή/και κατάλληλες γλωσσικές επιλογές, προκειμένου να πληροφορήσει/ να συγκινήσει/ να προβληματίσει/ να διαμαρτυρηθεί κ.ά.

- Ως προς τα κειμενικά είδη είναι σημαντικό να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες ότι τα κείμενα, σε όποια μορφή κι αν είναι, αποτελούν κοινωνικές πρακτικές/διαδικασίες, με τις οποίες κάποιος/-α/-οι/-ες επιλέγει/-ουν σε συγκεκριμένο χρόνο και τόπο να επικοινωνήσουν με κάποιους/-ες για συγκεκριμένο σκοπό (επικοινωνιακή περίσταση). Οι πρακτικές/διαδικασίες αυτές καθορίζονται από ιστορικές, κοινωνικές, πολιτισμικές συνθήκες (συγκείμενο). Οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να διακρίνουν στη μορφή των κειμένων (περιεχόμενο, δομή, ύφος) τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώνονται τα παραπάνω επίπεδα (επικοινωνιακή περίσταση και συγκείμενο).

Ενδεικτικές εκφωνήσεις ερωτημάτων για το δεύτερο θέμα στο παραπάνω πλαίσιο είναι:

- Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά απόψεις του συγγραφέα του κειμένου; (Σ ή Λ). Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο.

- Στη 2^η παράγραφο ο συγγραφέας θέλει να (εξηγήσει, να πείσει, να καταγγείλει). Επιλέξτε μία από τις παραπάνω επιλογές και τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές σε κειμενικούς δείκτες.

- Αν ο σκοπός του συγγραφέα είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη/τρια του για το πρόβλημα. Με ποιους τρόπους (γλωσσικές/σημειωτικές επιλογές, εκφραστικά μέσα κ.ά.) φαίνεται ότι επιχειρεί να επιτύχει τον σκοπό του;

- Να ξαναγράψεις το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις / φράσεις με άλλες, που να καθιστούν το ύφος περισσότερο οικείο.

- Ο συγγραφέας ισχυρίζεται στη 2^η παράγραφο ... Με ποιον /-ους τρόπο/ους προσπαθεί να σε πείσει; β) Θεωρείς ότι τελικά καταφέρνει να σε πείσει; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου αξιολογώντας την πειστικότητα του τρόπου ή των τρόπων που χρησιμοποιεί.

- Να παρουσιάσεις τον τρόπο με τον οποίο οργανώνει η συγγραφέας το επιχειρήμα της στην 1^η παράγραφο; (π.χ. Ισχυρίζεται και στηρίζει τον ισχυρισμό της με τη χρήση ενός παραδείγματος/ και στη συνέχεια αιτιολογεί τον ισχυρισμό της.....)

- Στο παρακάτω απόσπασμα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας το α' ενικό πρόσωπο. Να μετασχηματίσετε το κείμενο χρησιμοποιώντας το γ' ενικό πρόσωπο. Τι αλλάζει ως προς το ύφος;

- Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με τη χρήση του ερωτήματος στην 3^η παράγραφο ως προς την οργάνωση του κειμένου και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη;

- Ο ομιλητής εμφανίζεται πολύ βέβαιος για τις απόψεις του. Με ποιες γλωσσικές επιλογές, λέξεις ή φράσεις δείχνει τη βεβαιότητά του; Συμμερίζετε τη βεβαιότητά του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

- Τι εννοεί με τη φράση «.....» η συγγραφέας; Να αναπτύξετε τη σκέψη της σε 40-50 λέξεις.

- Το κείμενο χαρακτηρίζεται για τη μεταφορική χρήση του λόγου και το προσωπικό ύφος, όπως ταιριάζει σ' ένα στοχαστικό δοκίμιο. Να μετατρέψετε το συγκεκριμένο απόσπασμα αξιοποιώντας την κυριολεκτική χρήση του λόγου, κάνοντας το ύφος πιο επίσημο. Υποθέστε ότι το κείμενο σας αποτελεί μέρος μιας εισήγησης σε μια ημερίδα του σχολείου.

- Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η συγγραφέας πιθανολογεί για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, έκανε αυτή την επιλογή;

- Στην 4^η παράγραφο ο συγγραφέας διατυπώνει ένα ακόμη επιχειρήμα για την υποστήριξη της θέσης του. Πόσο πειστικό είναι το επιχειρήμα του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

- Ποια νομίζετε ότι είναι η πρόθεση του συγγραφέα στη συγκεκριμένη παράγραφο του κειμένου; Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί την πρόθεση αυτή;

- Να δείξετε τη νοηματική σχέση που έχει ο τίτλος με το υπόλοιπο κείμενο.